

ראש השנה ז. (שורה 2) עד ח. (שורה 5)

ביאורים

הלוח הנוצרי מבוסס רק על השמש (שנת שמש היא הזמן שלוקח לכדור הארץ להקיף את השמש והוא 365 ימים). הלוח המוסלמי מבוסס רק על הירח (כל חודש הוא בין 29 ל-30 ימים שזה הזמן שבו הירח מקיף את כדור הארץ. שנת ירח היא 354 ימים (29.5X12)). הלוח היהודי מבוסס גם על הירח וגם על השמש. אנו מונים חודשים לפי חודשי הירח (ולא בצורה מלאכותית ושרירותית כמו הלוח הנוצרי שחילק את שנת החמה ל-12 חודשים חסרי משמעות אסטרונומית) ומסיימים את השנה כעבור 12 חודשים. את הפער של 11 יום שנוצר בין שנת החמה (המונה 365 יום) לשנת הירח (המונה 354 יום) אנו משלמים בעזרת הוספת חודש פעם בשלוש שנים (ולעיתים פעם בשנתיים).

המקור:
 רבינא: "לצתי צר חדש הוא חדש סבט".
 רב"ע: "חדש הצטי הוא חדש סבת".
 רב כהנא: "חדש התסיצי כספא".
 רבאבי: "חדש הפסי הוא חדש סיון".
 רב אשי: "חדש שמי צר הוא חדש אדר".
 וגם: "חדש הראון הוא חדש ניסן".

המקור:
 ג"ש בין הפסוק שמלמד דין זה לפסוק שמזכיר את ניסן כר"ה. ("ואת צאת חדש חדש יחדש השנה" - "ראון הוא לכת יחדש השנה")

המקור:
 שכירות בדרך כלל היא לימות הגשמים.

מדוע המשנה בתחילת המסכת לא הזכירה את הדינים הבאים?
חודשים: המשנה התייחסה לשנים ולא לחודשים.
עיבורים: המשנה לא התייחסה לתאריכי סיום.
תרומת הלשכה: כיוון שבדיעבד אם הביא מהתרומה הישנה יצא.
שכירות בתים: כיוון שלעיתים גם בניסן יש גשמים ולכן לדעתם אין ר"ה לשכירות בתים.

מקבץ דינים הקשור לנושאים שהוזכרו בברייתא

עיבור:

- א. ב"ד לא רשאים לשבת ולדון האם לעבר את השנה הבאה לפני תשרי.
- ב. יש דעה (החולקת על הברייתא שלנו) שאומרת שניתן לעבר רק עד פורים (כי מפורים מתכוננים כבר לפסח והציבור לא יקבל את העיבור).

תרומת הלשכה:

יחיד שנידב קרבן משלו לציבור - כשר (ולא חוששים שמה לא ימסור היטב לציבור).

שכירות בתים:

- א. אמר 'לשנה זו' - כשיגיע ניסן תסתיים השנה. אמר 'לשנה' - מונים 12 חודש בדיוק.
- ב. אם שכר פחות מחודש, גם אם הגיע ניסן לא נגמרה שנה (גם לדעה שיום אחד בשנה נחשב לשנה).

ציטוט מהמשנה (ב.)

4 ראשי שנים:

למלכים ולרגלים:
א' ניסן.

למעשר בהמה:
ת"ק: א' אלול.

ר' אלעזר ור' שמעון: א' תשרי.

לשנים, לשמיטין, ליובלות, לנטיעה, לירקות:
א' תשרי.

לאילן:
בית שמאי: א' שבט. בית הלל: ט"ו שבט.

קושיה

הרישא (לרגלים) היא ר' שמעון (שסובר שמונים ורגלים כסדרן).
המציעתא (מעשר בהמה) היא ר' מאיר.
הסיפא (מעשר בהמה) היא שוב ר' שמעון.

תירוץ

רבי (עורך המשנה) אימץ דעות שונות. (את ר"ש ברגלים ואת ר"מ במעשר בהמה)

קושיה:

אם כך מוזכרים במשנה 5 ראשי שנים! (ר"ה לרגלים הוא ב-ט"ו ניסן)

תירוצים:

רבא:

לדעת רבי יש 5 ראשי שנים, אך לדעות האחרות יש רק 4 ראשי שנים.
[לפי ר"מ אין ר"ה לרגלים (כי כבר ברגל אחד עובר ב'בל-תאחר').
לפי ר"ש א' אלול אינו ר"ה (ר"ה למעשר בהמה הוא ב-א' תשרי).]

רנב"י:

יש 4 חודשים שבהם יש 5 ראשי שנים.

ר' אשי:

יש 4 ראשי שנים שחלים בר"ח. (וא' שבט הוא רק לפי ב"ש)

קושיה:

בברייתא נאמר ש:

ט"ז ניסן – ראש השנה לעומר. ו' סיוון – ראש השנה לשתי הלחם.

לפי זה:

לרבי יש 6 ראשי שנים!

ולרנב"י יש 5 ראשי שנים (ר"ה של העומר חל בניסן שכבר נמנה)!

תירוצים:

רב פפא:

במשנה הזכרו רק ראשי השנים שמתחילים מבערב.

רב שישא בד"א:

במשנה הזכרו רק ראשי שנים שחלים אוטומטית ללא צורך במעשה.

ברגלים: חיוב 'בל-תאחר' חל מבערב.
ביובל: המשנה היא כר"י בריב"ב הסובר שהיובל מתחיל בערב א' תשרי.

ברגלים: חיוב 'בל-תאחר' חל אוטומטית בכניסת החג.
ביובל: המשנה היא כר"י בריב"ב הסובר שהיובל מתחיל אוטומטית ולא תלוי בשופר.